

Interkulturní kompetence PAM141

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, jaro 2022

Klára Berg (mail@klaraberg.cz), Kateřina Martínková
(katka.martinkova@gmail.com)

1. setkání

23. 2. 2022

Formální vzdělávání

- Formální vzdělávání se vztahuje ke strukturovanému vzdělávacímu systému, který zahrnuje všechny školy od základních až po vysoké, včetně specializovaných programů odborného a profesního výcviku.
- Po danou dobu (většinou v rozmezí od 6 do 15 let) je ze zákona povinné.
- Po řádném splnění formálního vzdělávání získá absolvent doklad o jeho ukončení, případně také akademický titul.

Neformální vzdělávání (NFV)

- Neformální vzdělávání se vztahuje ke všem plánovaným programům osobního a sociálního vzdělávání lidí určených k rozvíjení celé řady dovedností a kompetencí mimo rámec formálního vzdělávacího kurikula.
- Vede k záměrnému získávání zkušeností a zahrnuje v sobě procesy, prostředky i podmínky k dosažení cíle.
- Charakteristiky: dobrovolnost, stanovený záměr a cíle, vědomé a holistické učení, partnerský přístup, důležitá role skupiny, odpovědnost za vlastní učení

Informální učení

Informální učení se vztahuje k průběhu celého života, v němž si každý jedinec osvojuje určité postoje, hodnoty, dovednosti a znalosti pod vlivem různých vzdělávacích podnětů ve svém okolí i z každodenní zkušenosti (z domova, ze sousedství, z knihovny, z médií, ze zkušeností nabytých při práci, při hře apod.)

Co je kultura?

“Pokoušet se popsat, co je kultura a jak funguje, je činnost podobná přesypání písku na břehu moře holým dlaněmi” (Dana Moree, Základy interkulturního soužití, str. 46)

- Kultura je naučená, nikoliv vrozená (učíme se jí v rámci procesu socializace)
- Vzniká jako reakce člověka na prostředí, v němž žije
- Je dynamická
- Souvisí se vztahy a její odlišnosti zažíváme v interakci

Klíčové interkulturní přístupy

Kulturně-standardní (skupinový)

vs.

transkulturní (osobnostní)

přístup

Kulturně-standardní (skupinový) přístup

- Věnuje se problematice soužití různých sociokulturních skupin ve společnosti.
- Vychází z předpokladu, že sociokulturní (tj. *etnické*, *národnostní*, náboženské a další) skupiny mají specifické znaky, ty vytváří rozdíly mezi nimi a vytváří rovněž specifické chování a myšlení, které je dané a neměnné a vytváří primární identitu jedince.
- Založen na přesvědčení, že pro zlepšení vzájemných vztahů je nutné tyto **rozdíly** pochopit a naučit se je respektovat.
- Multikulturní výchova se proto v tomto pojetí zaměřuje především na seznámení se s **charakteristikami** a aspekty jednotlivých kultur a způsoby, jakými se tyto kultury projevují.

Příklady práce v rámci kulturně-standardního přístupu

- Představení jednotlivých **skupin** a jejich **specifik**:
- festivaly (*Festival africké hudby, Vietnamský den*)
- multikulturní večery (*Indický večer s hudbou a jídlem*)
- prezentace (*Jak se žije v Bangladéši*)
- školní hodiny zaměřené na kulturu určité skupiny (*Romové*)
- besedy (*s Erasmus studentem z VB, jaké je studium v Británii*)

Transkulturní (osobnostní) přístup

- navazuje na limity K-S přístupu a kriticky ho reflektuje a rozvíjí
- Důraz na:
  - Jednotlivce a jeho možnost ovlivnit vlastní kulturní identitu.
  - Dynamické / mnohvrstevné/ hybridní pojetí identity.
  - Identita je aktuálním výsledkem osobní historie jednotlivce.
  - Jednotlivec se nejrůznějšími způsoby identifikuje se skupinami.

Příklady práce v rámci transkulturního přístupu

Práce s příběhem jednotlivce

- Živá knihovna
- Divadlo utlačovaných
- Autobiografické vyprávění (*orální historie: Paměť národa*)

“Bonusový” přístup Anti-bias

- **Vzdělávání k aktivizaci proti diskriminaci**
- Nestačí být jen nepředpojatý, ale je důležité, aby se jedinec aktivně působil proti různým “-ismům”
- nejen osobní, ale i společenská úroveň problematiky. Zohledňování mocenských vztahů.
- historie: rozvinul se v USA jako reakce na nedostatek pedagogických přístupů, které by pracovali s diverzitou a zároveň dostatečně zohledňovaly mocenské struktury ve společnosti

Příklady Anti-bias přístup

- Power flower
- Některé aktivity globálního vzdělávání (kdo a s jakými zájmy udržuje nespravedlivý systém)
- podpora studentů a studentek v politické participaci (empowerment). Tedy, **když je někdo svědkem nespravedlnosti, nebo se nespravedlnost děje přímo jemu, dokáže ji rozpoznat a učinit konkrétní kroky k tomu, aby se situace změnila.**

Zdroje

NOVOSÁDOVÁ, Monika. PŘÍŠOVSKÁ, Lucie: Úvod do neformálního vzdělávání, Eurodesk, 2019
<https://www.dzs.cz/sites/default/files/2020-08/%C3%BAvod2.pdf>

PEŠEK, Tomáš; NOVOSÁDOVÁ, Monika; DOČKALOVÁ, Jolana; ŠKRABSKÝ, Tibor: Slabikář neformálního vzdělávání v práci s mládeží. ANEV, 2019. https://www.slabikarnfv.eu/slabikar_digital_cs.pdf

RANDA, Jana. FELCMANOVÁ, Alena: Metodika přístupu anti-bias. Arpok, 2019.
https://arpok.cz/wp-content/uploads/2017/01/Anti_bias-metodika-v-cj.pdf

Různé publikace Dany MOREE (např. Základy interkulturního soužití. Portál, 2015):

- rozhovor: RECEPT NA SOUŽITÍ RŮZNÝCH KULTUR? Buďte zvědaví, říká antropoložka Moree (<https://www.slovo21.cz/images/dokumenty/bulletin/Bulletin%20Slovo%204-2015.pdf>, str. 7)
- <https://www.clovekvtisni.cz/nez-zacneme-s-multikulturni-vychovou-1071pub>

(zejména kapitoly *Poznámky k použité terminologii* str. 11-13, *MKV - historie a současnost* str. 16-31)

Příprava na příští setkání:

1. Příště si přineste **3 předměty**, které charakterizují, kdo jste
2. Podívejte se na TED talk “Don't ask me where I am from, ask me where I am local”,
https://www.youtube.com/watch?v=LYCKzpXEW6E&ab_channel=TED (16 min, v angličtině s anglickými titulky). Zamyslete se nad následujícími otázkami a запиšte vaše postřehy do sdíleného dokumentu (s vaším jménem)
<https://docs.google.com/document/d/1n-13sBP5JU1IZcfnHloyuB4aP5YNgYxbG-HyZasNCiM/edit>
  - Co mě zaujalo? Co je můj aha-moment?
  - K čemu mám otázky?
3. Vyplňte vstupní dotazník do kurzu (klickačka, pár minut)
https://www.research.net/r/AO_PreTest_CZ_weblink
4. Dobrovolné: pokud máte chuť, přečtěte si 20 stran z publikace Dany Moree “Než začneme s multikulturní výchovou”, str. 11-31 (*najdete ve sdílené složce*), *může to hezky doplnit a ukotvit témata, kterým jsme se v prvním setkání věnovali.*